

"תורתך שעשועי"

יו"ל ע"י בית מדרש לבעלי בתים ולגמלאים - גני הדר פתח תקוה

ראש הכולל - הרב זכריה אינגבר. עורך הגיליון - הרב שמואל אינגבר.

"למה אתה בוש לכך נבחרת" (רש"י. ויקרא ט', ז)

בפרשת 'שמיני' לקראת גילוי כבוד ה' נאמר : " (ו) ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, וירא אליכם כבוד ה'. (ז) ויאמר משה אל אהרן **קרב אל המזבח** ועשה את חטאתך ואת עלתך וכפר בעדך ובעד העם, ועשה את קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה ה' (ויקרא ט', ו' - ז'). ועל דברי משה לאהרון - '**קרב אל המזבח**' אומר '**רש"י**' בשם '**תורת כהנים**' : "**שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה, למה אתה בוש לכך נבחרת**".

שאלה מרכזית - מה מהותן של הבושה והיראה, למה אהרון התבייש וממה היה ירא, ומכאן נבין - האם הבושה והיראה ענין אחד הם, שהיראה נובעת מהבושה, או שהם שני ענינים נפרדים שלא קשורים זה בזה. וכן יש להבין, כיצד משכנע אהרון את משה בכל זאת לגשת אל המזבח ולהקריב בטענה - '**למה אתה בוש לכך נבחרת**'.

ענין אחד או שני ענינים

מדברי '**רש"י**' שאומר בתחילת דבריו - '**שהיה אהרון בוש וירא לגשת**', קשה לדעת האם זה דבר אחד או שניים, אך מהמשך דברי '**רש"י**' שמשה מתייחס רק לענין הבושה ואומר לאהרון - '**למה אתה בוש**', ולא אומר לו גם - '**למה אתה ירא**', נראה ששניהם **ענין אחד**, והיראה היא תוצאה של הבושה, ואם אין לו סיבה להתבייש אז גם אין לו סיבה לירא.

אך אם נתבונן בדברי '**ה'ספרא**' (פרשת שמיי מכילתא דמילואים ח') שמשם שאב '**רש"י**' את דבריו, נראה, לכאורה, שהם שני מדרשים שונים : "**קרב אל המזבח**. משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שנשא אשה והיתה **מתבישת** מלפניו, וכנסה אחותה אצלה אמרה לה, על מה נכנסת לדבר זה אלא שתשמי את המלך, הגיסי דעתך ובואי ושמי את המלך. כך אמר משה לאהרון - אהרן אחי על מה נתבחרת להיות כ"ג אלא שתשרת לפני הקב"ה, הגיס דעתך ובוא ועבוד עבודתך. **ויש אומרים** היה אהרן רואה את המזבח **כתבנית שור** והיה **מתיירא ממנו**, וא"ל משה - אחי לא ממה שאתה מתיירא ממנו, הגיס דעתך וקרב אליו. לכך נאמר קרב אל המזבח".

בעל המדרש **הראשון**, מדמה את אהרון לאשת המלך **שמתבישת** לשרת אותו, בגלל גדולתו של המלך, כך אהרון מתבייש בזה שהוא יבצע את הפעולה, שתגרום לכבוד ה' להיראות לפני כל ישראל. ואילו **היש אומרים** מסבירים, שאהרון היה רואה את המזבח כתבנית שור והיה **ירא** ממנו. ולכן משה צריך לומר לו שיגיס דעתו, כלומר שיקטין במקצת את מידת הבושה והענווה שלו, ויקרב אל המזבח. ולפי המדרש משמע שהבושה והיראה הם **שני ענינים** נפרדים לגמרי.

רעיון א' - ונראה, ש'רש"י חיבר את שני המדרשים ביחד, ונראה מדבריו שהבושה והיראה הם דבר אחד.

מהות הבושה והיראה

רעיון ב' - הבושה - אדם יכול להתבייש, כאשר מייעדים לו תפקיד מסוים, מפני שתי סיבות : **האחת**, שהוא מרגיש עצמו במעמד נמוך מכפי שהתפקיד מחייב, ומרגיש שאינו מתאים לתפקיד, ולא יוכל לבצע אותו כנדרש, והוא מתבייש שהוא עומד למלא תפקיד גבוה מכפי מעמדו. **והשנייה**, שהאדם חטא, ומתבייש למלא את התפקיד, אך לא בגלל שאינו מתאים לתפקיד, ומחשש שלא יוכל למלא את תפקידו כראוי, אלא שבגלל שהוא חטא, לא מתאים שהוא ימלא תפקיד חשוב זה, ולכן מתבייש עקב החטא שחטא.

ולפי **המדרש הראשון** שמדמה למלך שנשא אשה, משמע שהבושה היא בגלל הסיבה הראשונה, שאהרון הרגיש בושה מלמלא תפקיד כל כך גבוה, ולא בגלל החטא.

היראה - אדם יכול לירא למלא תפקיד מסוים, גם משתי סיבות : **האחת**, התפקיד מעבר ליכולותיו, ומפחד להיכשל. **השנייה** - הוא כן מסוגל לבצע את המטלות המוטלות עליו, אך ירא שמא החטא יגרום, בגלל איזה חטא שעשה בעברו, משמים יכשילו אותו בביצוע התפקיד.

ולפי **המדרש השני** משמע, שהיראה היתה בגלל היראה של אהרון מחמת חטא העגל.

ולסיכום המדרש יוצא, שאלו הם שני ענינים נפרדים.

"למה אתה בוש לכך נבחרת" - וניתן לפרש את דברי משה במספר אופנים :

א. אהרון נבחר לתפקיד ולכן אין לו להתבייש לבצעו - לפי המדרש הראשון שמביא משל לאשה שנשאה למלך, והתביישה מלפניו, ואחותה אמרה לה - 'על מה נכנסת לדבר זה אלא שתשמי את המלך, הגיסי דעתך ובואי ושמי את המלך' משמע, שמכיוון שהמלך בחר בה להיות אשתו, הרי מכיר ביכולותיה ובמעמדה לשמש לפניו, ולכן אינה צריכה להתבייש ממנו, ולשמש לפניו.

לפי זה, **יש להסביר**, שמשה אמר לאהרון, שאם ה' בחר בו לתפקיד של הכהן הגדול, ולשמש לפניו, הרי שלא צריך להתבייש, אלא להתקרב למזבח ולשמש בקודש, כי הוא נבחר לכך. וכן מדייק '**המזרחי**' שמביא את '**המדרש**' ואח"כ אומר : "וזהו שכתב רש"י כאן **"לכך נבחרת"**, כלומר - **כדי שתשרת לפני המקום נבחרת**, ולכך הגס דעתך וקרב אל המזבח".

ב. בגלל שעשית את העגל לכן נבחרת - בעל 'שפתי כהן' מפרש בפרשת 'כי תשא' (שמות ל"ב, ה'), שאהרון ראה, שיש מבני ישראל שחטאו בעגל רק במחשבה, ורק בעבודה זרה ה' מחשיב את המחשבה כמעשה. ואמר אהרון, שיהיה בזה חילול ה', כי יטענו, שאין הצדקה לעונש שלהם, שהרי רק חשבו ולא עשו. לכן, אהרון עשה את העגל, בכדי שיעברו גם המעשה, ויצדיקו עליהם את הדין. וזה הפירוש של - 'וירא משה את העם כי פרוע הוא כי פרעו אהרן (שמות ל"ב, כ"ה), שגילה אהרן המכה להודיע את סיבת מכותם. ולכן, כאשר ראה אהרון את צורת העגל, והתבייש ממה שעשה את העגל, אמר לו משה - 'למה אתה בוש **לכך נבחרת**', דווקא בגלל שעשית את העגל, וקידשת שם שמים, על כן ה' בחר בך להיות כהן גדול.

ג. למה אתה בוש - בגלל שהייתי בוש לכן הפסדתי את הכהונה ואתה נבחרת - בעל ספר 'פנים יפות' מפרש על פי מה שמביא 'רש"י' (שמות ד', י"ד) ממס' 'זבחים' (ק"ב ע"א) שבגלל שמשה סירב ללכת בשליחות ה', הוא הפסיד את הכהונה לאהרון אחיו. והסירוב היה בגלל ענוותנותו של משה ומבושתו, אך לא היה לו לסרב לציווי ה'. לכן הוא אומר לאהרון, למה אתה בוש, ומסרב לגשת למזבח, הרי בגלל זה אני נעשתי ונלקחה ממני הכהונה, ואם אתה תסרב גם ממך תילקח הכהונה.

ד. בגלל שאתה בוש מחטא העגל לא תתגאה, ולכך נבחרת - בעל 'פתב סופר' מסביר את ענין היראה, שהיה ירא שמא יגיע לגאווה עקב זאת שהוא זה שניגש להקריב. ואמרו חז"ל (יומא כ"ב ע"ב) שכל מנהיג שאין קופה של שרצים תולה לו מאחוריו אין מתקיימת, והטעם שלא תזוז דעתו עליו. ולפי זה מסביר, שאמר לו משה רבנו ע"ה למה אתה בוש, דווקא בשביל שאתה בוש מחטא העגל לכן נבחרת, כי ע"י זה לא תתגאה, כי תמיד תזכור את חטא העגל שהיית מעורב בו.

ה. בגלל שאתה בוש מחטא העגל לכן נבחרת להורות שהתכפר להם החטא - הסבר נוסף מביא בעל 'כתב סופר', שבפסוק כ"ג כתב 'רש"י' שהיו ישראל צווחים למה לא ירד אש ה' בימי המלואים. ואמר להם משה שע"י אהרן ירד. ולפי זה הוא מסביר, שהאש לא ירדה ע"י משה למרות שהיה גדול מאהרן, כי אם היה יורד ע"י משה לא היו יודעים כי נתכפר להם עון העגל, שאולי בזכות משה שאין בו מחטא העגל לכן ירדה האש, אבל כשירד ע"י אהרן, שהיה מעורב בחטא העגל, נתברר כי **נתכפר להם חטא העגל**. ואהרון היה בוש מפני שבידו חטא עגל, ואמר לו משה קרב אל המזבח, כי בשביל חטא העגל שיש בך, וכדי להורות שנתכפר חטא זה, נבחרת שירד אש על ידך ולא על ידי.

ו. נבחרת לשליח ציבור קבוע ואסור לך לסרב כלל - בעל 'פרדס יוסף' מסביר, על פי ההלכה שאומרת, שאם מבקשים מאדם לגשת לעמוד להתפלל צריך בתחילה לסרב מעט, אך אם הוא שליח ציבור קבוע אין לו לסרב כלל, וכן אם גדול מבקש ממנו לגשת לעמוד אין לו לסרב כלל. ואהרון רצה בתחילה לסרב מעט בגלל בושתו, ולכן אומר לו משה, שאתה נבחרת להיות כהן גדול, והרי אתה כשליח ציבור קבוע, שאין לו לסרב כלל אלא לגשת מיד למזבח. **ועוד** מוסיף משה ואומר לו - '**כאשר צוה ה'**', ואם ה' מצווה אותך אז אסור לך לסרב כלל, וצריך לגשת מיד לעבודה.

ז. בגלל מידת הבושה שבך, לכן נבחרת - בעל 'פרדס יוסף' מביא הסבר נוסף, על פי מדרש 'תנחומא' ('צו' סימן י) - קח את אהרן, לפי שהיה בורח מן השררה, ואיתא כל הבורח מן הכבוד, הכבוד בורח אחריו. וזו כוונת 'רש"י' - למה אתה בוש, הלא **לכך נבחרת**, כלומר בשביל כך שאתה עניו ובורח מן הגדולה לכך נבחרת.

ח. רעיון ג' - ונראה שניתן לדקדק רעיון זה, מדברי 'רש"י' - 'לכך נבחרת'. כי ב'מדרש' נאמר: "כך אמר משה לאהרן - אהרן אחי על מה נתבחרת להיות כ"ג אלא שתשרת לפני הקב"ה", ומשמע, שאהרון נבחר להיות כהן גדול בשביל שישרת לפני הקב"ה, ולכן עליו לגשת ולשרת, ולפי זה רש"י היה צריך לכתוב - '**נבחרת לכך**'. ומדוע מהפך וכותב - '**לכך נבחרת**? אולי לרמוז את ההסבר דלעיל, שלכך - דווקא בגלל שאתה בוש לכן אתה - נבחרת.

ח. בגלל שאתה בוש נמחל לך עון העגל ולכך נבחרת - בספר 'כמוצא שלל רב' מביא מ'שו"ת מים חיים' ל'ר' חיים כהן רפפורט' (אב"ד אוסטררהא) שבתחילה נאמר על אהרון שהיה גם בוש וגם ירא, שהיה בוש ממעשה העגל ולכן היה ירא לגשת למזבח. ואח"כ אומר לו משה רק - למה אתה בוש, ולא הזכיר ירא. ומסביר על פי חז"ל, שכל העושה עברה ומתבייש בה מוחלין לו כל עוונותיו. אם כן, ה**בושה** היא תקנה לעובר עברה. וזו טענת משה לאהרון, מכיוון שאתה בוש הרי נמחלו כל עוונותיך, ואין לך סיבה לירא מלגשת אל המזבח. ולכן מסיים '**לכך נבחרת**' - מאחר והתביישת ונמחל לך עוון העגל - לכך נבחרת.

ט. בגלל שאתה מרגיש מניעה מלגשת למזבח לכן נבחרת לתקן נקודה זו - בספר 'טללי אורות' מביא שה'אמרי אמת' מביא בשם 'ר' חיים ויטאל', שלכל אדם ישנה נקודה שעליו לתקנה. ודוקא בה היצר הרע מנסה להכשילו, ולא לאפשר לו לתקנה. ולכן אומר משה לאהרון, שדווקא בגלל שאתה בוש, ומרגיש מניעה מלגשת למזבח, זו ההוכחה שזו הנקודה שאתה צריך לתקן בך. ולכן - **לכך נבחרת** לגשת למזבח, בכדי שתתקן נקודה זו אצלך.

לעילוי נשמות - הגיליונות של כל השנה כולה וכן הלימוד של כל השנה כולה מוקדשים לע"נ אחד מחשובי לומדי הכולל 'תורתך שעשועי' - ר' משה חיים בן שרגא פייבל הלוי שוורץ ז"ל שנלב"ע.

לע"נ ר' אברהם הכהן בן חנוס ז"ל מלומדי הכולל 'תורתך שעשועי' שנלב"ע. ולע"נ ר' אדמונד רפאל בן ז'היה.

ה'שיעורים מתקיימים בזית הכנסת הניכי הישיבות - רח' מנחת שלמה 3 גני הדך פתח תקוה

שעה 11.15 - שיעור בגמרא מסכת עירובין. שעה 12:00 - שיעור באור החיים הקדוש.

ביום ה' שיעור בפרשת השבוע (שיעור זה מתפרסם בסוף השבוע בבתי הכנסת בעלון של בית המדרש)

לפרטים נא לפנות בטלפון - 0548448692. לתגובות הערות והארות ולקבלת הגיליון במייל, גם במהדורה מורחבת,

נא לפנות לכתובת - Ingber@bezeqint.net